

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „ОРТОПЕДИЈА НА ЗАБИ И ВИЛИЦИ- СКРИПТА” ОД
ДОЦ. Д-Р СОФИЈА ЦАРЧЕВА-ШАЉА, АС. Д-Р САНДРА АТАНАСОВА И АС.
ДОКТОРАНД Д-Р МИХАЈЛО ПЕТРОВСКИ, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ
НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр.2002-83/10 од 220. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 1.4.2019 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Јулијана Ѓоргова, редовен професор, Стоматолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- д-р Киро Папакоча, вонреден професор, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев” во Штип

за изготвување на извештај, рецензија, на приложениот ракопис **„ОРТОПЕДИЈА НА ЗАБИ И ВИЛИЦИ-СКРИПТА”** од доц. д-р Софија Царчева-Шаља, асистент Сандра Атанасова и асистент-докторанд Михајло Петровски, наменет за студентите на прв циклус стручни студии, на студиската програма Дентална медицина, Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов **„Ортопедија на заби и вилици - скрипта”** е предвиден како наставно помагало по предметите Основи на ортопедија на заби и вилици, задолжителени предмети, на Студиската програма за дентална медицина, со 2+1+1 неделен фонд на часови и 2+2+1 неделен фонд на часови, се слушаат во шести семестар, односно трета година. Предложениот ракопис целосно содејствува со наставната програма и теоретските наставни содржини, кои се акредитирани за предметите Основи на ортопедија на заби и вилици.

Податоци за обемот на ракописот: Предлог ракописот „Ортопедија на заби и вилици-скрипта” е на 105 страници, категоризиран во 13 поглавја, со 62 нумерирани фотографии и плус останати слики и графички прикази за подобро и поедноставно прифаќање на наставните содржини. Приложените содржини во целост одговараат според обемот на наставната програма и ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Потребата од создавање на вакво учебно помагало – скрипта е во релација со недостигот на соодветен наставен материјал, конкретно за студентите на дентална медицина.

Краток опис на содржината: Во поглавјето *Вовед* авторите даваат краток осврт за *ортодонцијата* како наука претставувајќи ја како област во стоматологијата која превенира, дијагностицира и третира дентални лица неправилности. Поточно авторите ја дефинираат ортодонцијата како наука која не го проучува само движењето и подредувањето на забите туку и корекција на позицијата на вилиците и одредени лица коски преку ортогнатната хирургија или третманот на модификација на растот на вилиците доколку се работи за пациент со незавршен лицев раст. Исто така зборуваат за дентофацијалните деформитети во современото општество, како и за почетоците на решавањето на неправилно подредените заби низ историјата.

Второто поглавје се однесува на *Нормална оклузија* и во него авторите едноставно ги презентираат сите карактеристики на оклузија во однос на ортодонцијата, зборуваат за централна оклузија, хабитуелна оклузија, како и отстапувањата од истата поточно за појавата на малоклузиите во ортодонција за да во следните поглавја *Дентални аномалии (малпозиција)* и *Малоклузија* ги елаборираат денталните аномалии на одделни заби и класификацијата на малоклузиите во сите три правци (антеропостериорен, вертикален и трансферзален) опишувајќи ги детално дентоалвеоларните карактеристики и лицевиот изглед кај пациентите каде што се присутни овие аномалии.

Во петтото поглавје *Кефалометрија* авторите ја нагласуваат важноста на детектирањето на разликата помеѓу постоење на чиста дентоалвеоларна аномалија и скелетна аномалија. Во ова поглавје предмет на обработка е рендген кефалометријата како дијагностичка метода при постоење на дентофацијална аномалија, каде што авторите даваат детален опис на нејзиното значење и сè она што таа опфаќа. Прецизно се објаснуваат најосновните, а воедно и најчесто користените телерендгенски анализи од страна на ортодонтите, кои имаат директен импакт врз прецизно поставување на дијагноза кај пациентите што резултира во правилен план на ортодонтски третман и успешно решавање на аномалијата.

Во следните две поглавја *Ортодонтска дијагноза и дијагностички методи* и *Анализа на студиски модели* авторите ги претставуваат и опишуваат различните дијагностички методи кои се користат во ортодонцијата и нивното значење за прецизно поставување на дијагноза и правилно подготвување на ортодонтски план на третман.

Понатаму, во ракописот се надоврзува осмото поглавје за *Интерцептивна ортодонција*. Во ова поглавје авторите ги обработуваат и презентираат сите аспекти на интерцептивната ортодонција, ги детерминираат и посочуваат разликите со превентивната ортодонција и значењето на интерцептивата за правилниот раст и развој на дентофацијалниот комплекс.

Следното поглавје со наслов *Анатомија и физиологија на орофацијалните мускули* ги опфаќа мастикаторните мускули кои имаат огромно влијание во развојот на аномалиите во ортодонција, но исто така и во исходот по спроведениот ортодонтски третман за решавање на овие аномалии. Сите мускули на орофацијалната регија за кои се зборува во оваа поглавје спаѓаат во групата на попречно пругасти мускули. Понатаму следи десеттото поглавје *Орофацијални функции*, каде што авторите ги презентираат функциите кои се поврзани со моториката на орофацијалните мускули, посебно нагласувајќи ја нивната различност, а во исто време непосредна поврзаност почнувајќи од дишење, цигање, цвакање, голтање и говор.

Во еднаесеттото поглавје *Етиологија на малоклузиите во ортодонција* авторите ги опишуваат локалните и општите типолошки фактори кои се причина за појава на одредени дентофацијални деформитети.

Во дванаесеттото поглавје *Биолошки основи на ортодонтската терапија* авторите го објаснуваат начинот на ортодонтско движење на забите преку посредство на периодонталниот лигамент поточно го прикажуваат ортодонтското придвижување на забите кое настанува како резултат на процесите на ресорпција и апозиција на алвеоларната коска поради применета ортодонтска сила, но истовремено објаснувајќи го и стимулот одговорен за активирање на ортодонтското движење на забите кој примарно делува на периодонциумот.

Последната *тринаесетта глава* ги презентира литературните податоци, извори и цитати, кои авторите ги користеле при создавањето на ракописот за скрипта.

Присуството на големиот број слики, како и едноставниот стил на презентација на специфичната стручна материја, нараторите во ракописот, овозможува на лесен, разбирлив и концизен начин да се совладаат и научат основните базични теоретски елементи по предметите Основи на ортопедија на заби и вилицы.

ЗАКЛУЧОК

Предложениот ракопис за скрипта „Ортопедија на заби и вилици-скрипта“ на систематичен, едноставен и пристапен начин ги елаборира теоретските наставни единици кои на студентите на дентална медицина ќе им овозможи лесно, концизно и едноставно совладување на теоретскитесодржини по предметите Основи на ортопедија на заби и вилици. Содржините кои се опфатени во него ќе дадат голем придонес во текот на едукацијата и ќе обезбедат студентите на дентална медицина да се здобијат со базични елементарни познавања од областа на ортоднцијата која како наука има пошироко значење и ги опфаќа дентофацијалните деформитети во современото општество.

Согласно со нашиот презентираниот извештај, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да го прифати позитивно рецензираниот ракопис со наслов „*Ортопедија на заби и вилици-скрипта*“ од доцент д-р Софија Царчева-Шаља, асистент д-р Сандра Атанасова и асистент докторанд д-р Михајло Петровски како учебно помагало – скрипта.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Јулијана Ѓоргова, редовен професор, с.р.
Д-р Киро Папакоча, вонреден професор, с.р.